

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.

HÁZHOZ KÜLDVE:

Egész évre 5 frt — kr.
Félévre . . . 2 frt 50 kr.
Hivatások, községek, köz-
ségi jegyzők és tanítók
résére egész évre 3 frt.

* Az előfizetések
postautalvánnyal
és közli dők.

Egyes számok 10 kr-jaival
kaphatók a kiadóhiva-
talban.

GÖMÖR

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS VEGYES TARTALMU HETILAP.

HIRDETÉSEK.

Háromhasábos petít-sor
egyszeri közléseért 7 kr.
kétszeriért 6 kr., több-
szoriért 5 kr. fizetendő.
Bélföldj minden egyes
beiktatásért 30 kr.

A NYILTTÉRBE:

minden 8-hasábos gar-
mond sor díja 15 kr.
Hirdetők, előfizetők
vagy gyakori hirdetők
tetemes díjkedvezmény-
ben részesülnek.

A kéziratok a szerkesztőséghez (Kossuth-utca
8 sz.) küldendők — Kéziratok vissza nem adatnak.
Felelős szerkesztő: FRÁTER SÁMUEL.

Megjelenik hetenkint egyszer,
— VASÁRNAP. —

A hirdetések, előfizetések, reklamációk,
a kiadóhivatalba (Kossuth-utca 7 sz.) intézendők.
Laptulajdonos: DRASKÓCZY LÁSZLÓ.

Szent István király napján.

Egyik legszebb napja Magyarországnak a mai, melyen nemzeti állammá alakulásának, az első magyar király bölcsességének emlékére általános ünnepet ül.

S méltó is, hogy azok, kiket Szent István koronája egy nemzetté egyesített, külön nyelven bár, de együtt érezve áldják, magasztalják a népek Urát, s gondoljanak őszinte kegyelettel nemzeti történelmünk ama nagy alakjára, ki messzejövőbe tekintve, szilárd kezekkel rakta le egy szabad néphez legméltóbb szabad állam fejlődésre képes épületének alapját.

Közel tíz évszázad rendkívüli eseményeinek hatása alatt sokban és nagyot változott ez épület, de alapjai ma is a régiéek, az azokon emelkedett későbbi intézmények körvonalait rejtve magukban addig, míg eljött az idő, melyben rázkódás nélkül lehetett kicserélni az első oszlopokat időről-időre.

Ma, midőn ez épület jó és balszerencse után, sokszor megtámadott, rongált, de mindig megvédett, erősített falai közt nemcsak a hajdani kiváltságosok unokái, de a haza minden lakói, még az érdemtelenek is, helyt foglalhatnak: lehetetlen, hogy azt, ki érzi kötelességét, hidegen hagyja e nap, mely egy ezer éves mult legörvendetesebb eseményét, a magyar nemzetnek az európai népcsalád tagjává lett fölavatása tényét hozza emlékeztetünkbe.

Mert nincs Európában nemzet, a mely-

nek annyi oka lenne megőrizni ősei hagyományait, mint a magyarnak.

Ezer éves története könyvében minden lap arról tesz tanúságot, hogy azon percztől fogva, midőn Munkács ormain megjelentek az első nemzeti zászlók és fölhasantak a tárogtatók, — azon naptól kezdve, melyen Attila birodalmának gyöngyét őseink hatalmukba kerítve, fegyverrel viltak ki maguknak új hazát Hunnia térein: szomszédai azóta sohasem hagytak fel beolvasztási kísérleteikkel.

Sokáig rettegett, még tovább irigyelt és gyűlölt volt a magyar név azok előtt, kik nem tudták megbocsátani vitézségét, nagylelkét s különösen azt, hogy a muhi pusztán és Mohács mezején miattuk vérezvén el a nemzet színe-java, hálára lettek kötelezve.

S a szelidült kor sem tudta enyhíteni e gyűlöletet.

Midőn magyar trón fénye világította be azon utat, melyen a nemzeteknek békésen karöltve kellene haladni, — midőn az európai műveltséget elpusztítással fenyegetett mongol, török néparadat, avagy az új kor Xerxese jog és szabadság tipró hadjáratai ellen küzdve, magyar vérnek árán lett megváltva a világ béke: tudományok terjedése, kincsek halmozása szomszédainknál csak arra való volt, hogy a szabadságára féltékeny magyar nép mozgása minél inkább lenyűgözve legyen.

Három népfaj, a latin, a germán, a szláv, mely, mint megannyi tenger helyezkedett el a földteke nyugoti oldalán, még békés hullámzásával is szüntelenül csapkodta és

ostromolja azon parányi szigetet, melynek neve „Magyar föld,“ de elmulhat a világ felett még újabb ezer év, míg e szigeten, — ha partjainak éber őrei lesznek — át csaphatnak a hullámok.

A világ sorsa felett őrködő isteni Gondviselés akaratóból történt bizonyára, hogy e sziget legyen azon erős gát, mely feltartóztassa az elbizakodott hatalmak hódításra küldött zsoldosai rohamát, s hogy ezen sziget lakóinak legyen magasztos hivatása utolsó lehelletéig védeni azon oltárt, melyen a szabadság, az egyenlőség, a testvériség áldozatlángjai égnek.

István, a szentté avatott első magyar király építette fel emez oltárt, ő tüzte felibe a kereszt győzedelmi jelét, — de a nemzet maga volt az, ki ez oltáron először gyújtá fel a legnemesebb áldozat, a szeretet veszt-tüzét, melyben mindig megifjodott, valahányszor ellenségei pusztulással fenyegették.

Hogy ez áldozat füstje mindig kedves volt Isten előtt, az bizonyítja leginkább, hogy a magyar nép ezer éves küzdelmei közül, gyakran elárultan, mindig magára hagyatottan és rokontalanul is győzelemmel tudott kikerülni, maig uralva a tért, melyet ősei hagytak rá örökül.

S míg István király és a többi nagyok emlékezetére országszerte kigyulnak a magyar nemzeti oltárok tüzei: addig a mi népiünk elég erős lesz megvédeni e szent hagyományt.

TÁRCSA

SZENT ISTVÁN NAPIJÁN.

Örök Isten, végetlen valóság,
Földnek, mennynek hatalmas Istene,
Kinek porszem, mi nekünk egy világ
Ahitattal hullok elődbe le;
Mert míg az ajk imát terjeszt eléd
A gond simul, a szív otthonra lel;
S míg zeng az ének ezrek ajkain
Mindenütt a boldogság ünnepe . . .

Nagy ünnep a mai! szent emléket,
Mit összehordtak letűnt századok
— Gondold meg ember — mint könnyű pihét.
Mint buborékot el nem fúhatod . . .
Ez emléken virraszt ma a jelenkor,
Ez adott nekünk vallást és hitet
S a hit szava gyújtá szívünkbe fel
A soha sem érzett szeretetet.

Nagy ünnep a mai! hozzája füzve
Egy nemzet sorsa van, mely a miénk.
Zengjen tehát a szent éneknek árja,
Tán áldást küld a magasból felénk?!
Zengjen az ének! mert mi hozzánk a
Por fiához más nem illik itten,
Mint hogy szegény hazánkra áldást kérve
Örökké csak Te — Te bennei higgyen.

Igen, Te benned, óh hatalmas ég!
Királyok — népeknék nagy Istene,
Ki hangodat majd zúgva hallatod,
Majd édes összhang gerjedelmibe!
Add: hogyha eljön új ezredév,
Jöjjön véle a „jobb kor, mely után
A buzgó ima hangja felcsendülve,
Meggzólaljon százezrek ajkán“ . . .

Sarkady.

A „PELESKEI NÓTÁRIUS.“

(Előadatot Várgedén, 1892. aug. 14-én Feled és vidéke ifjusága által, a rimaszombati járásban létesítendő menházalap javára.)

. . . Magyarország szép föld, melyen mindenféle nemzetek laknak — még magyarok is, mindenféle nyelveken beszélnek — még magyarul is . . .

Imigy mutatta be az ördögös boszorkány szép Magyarországnak ennek előtte egy félszázaddal s imigy mutatta be ma — egy félszázaddal utána. Csakhogy amíg akkor minden egyes szaván a keserűség öldöklő nyila süvöltött végig, addig ma a hangján nem reszketett egyéb, mint az édes-bus visszaemlékezés. De azt is nagyhamar elzavarta a nézőközönség sűrű tapsvihara s tetszészaja, melylyel a szereplőket elhalmozta.

És a szereplők valóban rá is szolgáltak az elismerés e külső nyilvánulásaira mert szerepöküket — melynek nagyrésze pedig a dilettantismus miveauján jóval felette áll — kifogástalanul töltötték be egytől-egyig.

A Szabó Barna „nótáriusa“ kacagató volt s e genreben ama rögtönzésekben érte el tetőpontját, melyeket mint nézőközönség produkált „Baczur Gázsival“ egyetemben, kit Alexay István személyesített s oly alakításban mutatott be, mely mindenben hü tükre volt a negyvenes évek jurátusának.

A Lőrinczy Judit „Tóti Dorkája“ azon alakítások egyike, melyeknek csak egy epithetonjuk van, és ez az, hogy — pompás, ugyszintén az Alexay Juliskáé is, ki — akár mint a „Sötétség királynéja“ akár mint „Desdemona“ — egyaránt elbájolta a közönséget, épen úgy, mint a két Csathó nővér, kik közül Anna a „Nina“ szobaleány szerepében eleven és ügyes játékával üde és szépen csengő hangjával ragadta

zajos tapsra a nézőket, míg Emilia a „Fanny“ igéző megszemélyesítője kedves játékával érdemelte ki a szünni nem akaró tetszés nyilvánításokat, melyekből bőven kijutott a két Bartók nővérnek is, kik egyaránt elragadók voltak, úgy a „Klári“, mint a „biróné“ szerepeiben.

Jolesen oldotta meg feladatát Papp Dezső, kit organuma s kifogástalan előadása, mintegy predestinált a színpadra, hol Lovcsányi Béla, a „rector“ megszemélyesítője és „Hopfen“ ügyes alakítója keltett nem egyszer jóízű mosolyt, mely hangos kacajjára nőtt a „vasasok“ jelenetében, kiket Bihary Gusztáv, Dualszky János, Láng Károly, Lengyel Iván és Illés Ödön mutatnak be a Rásky István káplársága alatt.

Kitünően voltak persifikálva a haramiák szerepében Csizy Miklós, ifj. Sándor Béla és Fáy Antal, ugyszintén a „hortobágyi pusztai“ jelenetben Bihary Gusztáv és Barczy Boldizsár, kik mindannyian kifogástalan alakításait adták az alföld — eszorosán sajátos — alakjainak. Nem maradt azonban mögöttük Czillinger Károly és Marton Andor sem, az előbbi a „Sándor“ az utóbbi az „éji őr“ megszemélyesítője.

A sikerült előadás a Rákóczy induló hangjai rekesztették be, de a függöny csak egy pillanatra gördült le, mert a következő pillanatban már felhangzott a zajos óhaj, mely a rendezőt kívánta a lámpák elé.

Az előadást a fürdő vendéglő nagytermében táncmulatság követte, melyen részt vett a vidék majdnem egész intelligentiája, közöttük városunk több előkelősége.

A mulatságot pompás hangulat és fesztelem jó kedv uralta, mely a nap feljöttével csak fokozódott.

Martinuzzi.

Egyházkerületi közgyűlés.

A tiszai ág. hitv. egyházkerület folyó hó 18-án kezdte meg közgyűlését Dobsinán Péchy Tamás és Zelenka Pál püspök elnöklése alatt. A gyűlés lefolyásáról — tudósítónk értesítése nyomán — következőkben számolunk be:

A közgyűlést megelőzőleg az esperességek és felügyelők tisztelegtek testületileg Péchy Tamásnál, ki Szentiványi Árpád üdvözlő beszéde után megköszönve a kitüntetést, munkásságát továbbra is örömmel ajánlotta fel a protestáns egyház javára. Majd az Ő Felsége születésnapja alkalmából megtartott istentisztelet után Péchy Tamás a közgyűlést megnyitotta. Megnyitójában rámutatott annak a szükségére, mely szerint az egyház érdekében mindegyik tartozik tehetségét feláldozni, hivatkozik a legalkotmányosabb uralkodóra, ki szentesíti majd a zsinati törvényeket.

Ezután Winkler Lajos egyhangulag jegyzővé választatván, Zelenka püspök terjeszti elő évi jelentését, mely hazafias hangon szól a kerület minden irányu ügyeiről. A Révész Bálint elhunytá fölért érzett részvét kifejezése után, az egyházkerületi bizottság teszi meg jelentését. S végül még számos belügy nyert elintéztést, minek befejezte után a közgyűlés a jövő év szeptemberének második felére tüzetik ki.

A közgyűlést délben mintegy kétszáz terítékű ebéd rekesztette be.

Fővárosi levél.

Budapest, 1892. augusztus 18.

Mindenekelőtt nem mulaszthatom el, hogy e lap szerkesztőségének őszinte örömem kifejezését tolmácsoljam azért a hazafias eszméért, hogy Kossuth Lajos 90-dik születésnapjának megünneplésére hívja fel a megye közönségét. Nem azért, mintha érezném annak a bal-felfogásnak az igazságát, hogy Gömör nem áll a hazafiasságnak azon a fokán, melyen állania kellene, sőt az ellenkezőről vagyok meggyőződve, de megvallva az igazat, az utóbbi években lejátszott pánszláv agitációk után az ország nagyrésze vonatkoztat egyesekből az egészre, s legkevésbé sem hízog az a vélemény, melylyel Gömör magyarságát ismerik. Épen azért kell, hogy a hol csak lehet kimutassa a megye magyar eleme, hogy egyesek hazaellenes törekvései nem fognak a jóérzelmű sziveken, s az a megye, melynek fiai a Kossuth nevet dicsőítve 43—44 év előtt életüket áldozták a magyar függetlenségért az idők folytán sem változott a jóban. Missiót teljesít minden magyar ott a pánszlavizmus szomszédosságában, nem szabad tehát elmulasztani ily fényes alkalmat. A fővárosban az 1848-as és függetlenségi párt vezérférfiai vették kezükbe az ügyet s kétségtelen, hogy e nagy napot egy fővároshoz illő fényvel ülik meg, meg kell tartani az arányt a vidéken is, s ha a fényből, pompából kell is, de a lelkesedéssel nem szabad engedni egy mákszemnyit sem. Van a megyének egy köztisztviselőben álló ősz férfia, a Házban is a Kossuth eszméiért küzdő honatyák sorában ül: Bornemisza István, a rimaszécsi járás képviselője volna leghivatottabb kezébe venni, s ezéljához segíteni e szent ügyet. A milyen áldozatkésznek ismeri őt mindenki hazafias ügyekben, lehetetlen, hogy abban az esetben, ha a „Gömör“-ben felvetett szép eszme általános óhajja válik, vezére ne akarna lenni e dicső ügynek.

De bocsanat! Most jut eszembe, hogy ez nem is tartozik a „Fővárosi levél“ keretébe. De azért tudom indokolni előbbi tévedésemet. Eszme rokonság utján toladott tollam hegyére ez a fenti pár sor. A „Belle voue“-ben tartott dalos-ismerkedési estélyen hallottam a polgármester üdvözlésére adott válaszban, hogy a dalkörök ezentul is teljesíteni fogják magasztos tisztüket: magyarosítani dalban, nyelvben, érzelemben. Olyan jól esett volna látni a dalosok sorában csak egy gömöri egyesületet is, vagy legalább képviselőt. Losoncz, amely város pedig Gömör

székhelyének olyan vetélytársa, mint — hogy sokat ne mondjak: Körösnek Kecskemét, ebben is tul tett rajtunk, a „Losoncz dalárda“ képviselésében Bellák elnök itt van az ünnepélyen, bár az egyesület nem vesz részt a versenyben.

29 fokos melegben nyakig begombolt atilában, melegét fogó szalonöltönyökben gyülekeznek a derék dalárok naponként az oktogon-tér szomszédosságában, nehéz selyem zászlóknak hosszú, aranyhimzéses szallagjaival is súlyosabbá tett terhe alatt nyögnek a zászlótartók, s tizezernyi nép által kísérve vonulnak ki a ligetbe, a verseny színhelyére. S szól a magyar dal andalítóan, lelkesítve.

E hét a látványosságok nagyhete.

18-án, midőn oly sok szép Honkának dobog a szive a sok szives gratulációk várása közben a pesti oldalon fekvő kaszárnyákból diszbe öltözve vonult át Budára a vérmezőre a katonaság, zengő katonazene verte fel az ébredő fővárost, harsány vezényszó riad, zörren a fegyver, dübörög a nehéz ágyu, díszszemlét tartanak a „Vérmező“ Ő Felsége születése napján. A tábori-mise ünnepélyessége meghatja a lelket, a dísz-tűz extázisba hozza a volt katonákat, kik most hű bámulói az ünnepélynek, de a loyaltás további gyakorlásában megakaszt az afrikai hőség.

A boldogasszonyi ünnep is sok látványosságot hozott. Minden árnyékos hely rezerválva volt az egész periférián izzadó katonabandák, veritekben fürdő sváb trombitások, hőségnek hatalmasan nekigombolkozott cigányzenészek fujták és huzták árnyékban izzadó kirándulóknak. Olyan nagy volt a hőség, hogy a népligetben utolsó csöppig kiittak mindenféle czitrom- és málnaszörpös frissítőt, mely azóta, hogy a kolerá bizottság tiltja az élvezését igen nagy keresletnek örvend, a friss hideg vizet áruló gyerekek tökepenzt szereztek e napon, a „nagy tó“ halállománya trójai háborut folytatott egy bedobott jégdarab fölött, az állatkert oroszán párja palma ligetnek nézte a ketreczét körítő akácot, s azt álmodta nagy kéjesen, hogy főkévé válva uszkál a jeges tengerben.

S daczára mindennek, mulatság mulatságot ér. Margitszigeten, Sváb hegyen, Klemens-vendéglőben, a római fürdőkben majdnem esténként táncmulatság, vagy jour van, jó kedélyben kelőleg trainirozva várjuk a kolerát. A színházak kezdenek életet nyerni újra, a cirkuszbán nem lesz már több birkozás, így már talán nem leszünk holdkórosok az unalom miatt.

Fővárosi.

Időrendi naptár.

Aug. 20-án: A gömörmegyei ált. tanító-egyesület központi választmányának ülése Rimaszombatban.

Aug. 23—24-én: A gömörmegyei ált. tan. egyesület közgyűlése Jolsván.

Aug. 29-én: Lótenyésztési jutalom-díjosztás Rimaszombatban.

Aug. 29—30-án: Országos vásár Rimaszombatban.

Aug. 30—31: A „rosnyó-egyházmegyei kath. tanító-egyesület“ közgyűlése Rimaszécsen.

Aug. 30—31-én: Pót-javító és felvételi vizsgák a rimaszombati egy. prot. főgymnasiunban.

Aug. 31-én: Országos vásár Jolsván.

Szept. 1-én: Javító vizsgák a községi elemi fiu-iskolában.

Szept. 9—10-én: Országos vásár Feleden.

HIREK.

— Lapunk jelen száma a kettős ünnep miatt kivételesen ma, Szent István napján jelenik meg.

— **A király születésnapja.** Ő Felsége a király folyó hó 18-án töltötte be életének 62-ik évét. A születésnapj alkalmából a róm. kath. templomban ünnepélyes hálaadó istentisztelet volt, melyen Mészáros Bálint plebános celebrált fényes segédlettel. Az ünnepélyes istentiszteleten a kir. törvényszék és járásbíró, a közigazgatási hatóságok, pénzügyigazgatóság, a hivatal főnökök vezetése alatt testületileg vettek részt.

— **Kinevezések.** Ő Felsége a király Kolbay Sándor beszterczebányai kir. járásbírói albirót a rimaszombati, — Dr. Perjéssy Mihály szegedi alügyészt a fehértemplomi kir. törvényszékhez bírákká, — Frits Ferencz edelényi kir. járásbírói albirót pedig a rimaszécsi kir. járásbírói albiróvá nevezte ki. — Ő Felsége a király farkasfalvi Farkas Gézá a kassai m. kir. 5. sz. honvéd-husár ezredhez hadapród tiszthelyettessé nevezte ki, — A m. kir. földmivelésügyi miniszter Soós Lajos, Hurray Emil és Vitályos József posta és távirdai tanfolyam hallgatókat ideiglenes minőségben posta és távirda gyakornokokká nevezte ki.

— **Halálozások.** Hadd szóljon föléle szerető öreg szüleinek a gyászala: Feledhetetlen kedves leányunk, Batta Györgyné született Nagy Emilia az 1884-ik év július 15-én ifjú korban elhunyt, három fiut és egy 9 hetes leánykát hagyott hátra, ez utóbbit mint anyja képmását 8 év óta nagy szeretettel neveltük, benne szenvedett veszteségünkért kárpótlást találtunk, ő volt hajlott korunk öröme, vigasztalása. És ime ez a kedves kis unokánk, Batta Miluska a gyilkos járválynak lön áldozata, 3 napig tartott iszonyu kínjai után ártatlan szive megszűnt dobogni, szépen fejlődött lelke roncsolt porhüvelyéből édes anyjához röpült az égbe, itt hagyva három kis bátyjait: Györgyöt, Pált és Istvánt; édesatyját: Batta György simonü lelkész, nagybátyját: Vályi Nagy Pál dévai h. pénzügyigazgatót, nejét ó-káli Simon Petroneliát s gyermekeit: Pált, Dezsőt, Katit, Margitot és Emiliát, s minket forrón szerető nagyszüleit, kik utána sirva megyünk a koporsóba. Drága kis halottunk f. aug. hó 17-én délelőtt 9 órakor fog az ev. ref. egyház egyszerű szertartása szerint a tornallyai sírkertben nyugovó édesanyjához takarítani. Egyedüli vigaszunk az, hogy mi is nonsokára hozzájuk megyünk, ekkor örülni fog szívünk s örömlünk soha senki el nem veszi tőlünk — Tornallya, 1892. aug. 15. — Nagy Pál ev. ref. lelkész és Perjéssy Emilia nagyszülék. — Oswald Frigyes helybeli m. kir. adóhivatali ellenőr 3 éves kis leánya, Margit, f. hó 17-én diphteritisben elhalt. Temetése nagy részvét mellett f. hó 18-án ment végbe. — A gteleken Baksay Dániel ev. ref. lelkész neje szül Gondol Sarolta f. hó 15-én hosszas szenvedés után elhunyt. Halála városunkban is több családot ejtett gyászba. Legyen nekik könnyű a föld! — Hertskó Bertalan helybeli jónírú óras és ékszerész neje f. hó 19-én reggeli 2½ órakor hosszú és kinteljes szenvedés után aszkóiban e húnymt, A korán elhunyt fiatal nő férje és 3 gyermeke gyászolja.

— **Temetés.** Lapunk mult számában röviden megemlékeztünk azon gyászos veszteségről, melyet a rimaszombati ágostai hitvallású evang. egyház, kántor-tanítója, Prunyi Vilmos halála által szenvedett. A megboldogult földi maradványai f. é. augusztus 15-én délután 3 és fél órakor helyeztetek örök nyugalomra. A gyászszertartás az ág. hitv. ev. templomban — hol a ravatal felállítva volt — ment végbe. Előbb a közönség énekelte gyászéneket, majd az ág. hitv. ev. egyház énekkara adta elő gyászéneket, mire Liszkay János rimabrézói ág. hitv. ev. lelkész tartott gyönyörű szivhözszóló gyászbeszédet az elhunyt koporsója felett, mely a jelenlevő gyászoló közönséget könnyekre fakasztotta s miután újból az énekkar mondott el egy gyászdalt, a koporsót a templomból a halottas kocsi helyezve, a hosszú temetési menet megindult a temetőbe. A sírnál az elhunyt pályatársai nevében Farkas József rimabrézói tanító mondott megható búcsúbeszédet. A temetésen a megboldogult kartársai s tisztelői felette nagy számban voltak jelen, ezrei róva le az elköltözött munkás szellem iránt a kegyelet és hála adóját. Az egyház következő gyászjelentésben tudatta hű munkásának halálát: „A rimaszombati tamásfalvi ág. hitv. ev. egyház tanácsa a veszteség fájdalmától megilletődve jelenti kántortanítójának, Prunyi Vilmosnak közhasznú élete 59-ik, tanítókodása 40-ik s itteni működése 29-ik évében, Rimaszombatban, 1892. évi augusztus hó 13-án, délután 3 órakor, hosszas szenvedés után bekövetkezett elhunytát. A megboldogult pomaradványai hétfőn, f. hó 15-én délután 3 és fél órakor a templomban megtartandó temetési szertartás után kísértetnek a helybeli sírkertbe örök nyugalomra. — A hű és buzgó munkást nyugatassa az Ur kegyelme s legyen áldott emléke! — Rimaszombat, 1892. évi augusztus hó 13-án. Az ág. h. evang. egyháztanács.“

— **Figyelmeztetjük** a kereskedőket és iparosokat, hogy ma, Szent István napján, a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény értelmében munkaszünet tartandó.

— **A valutatörvények.** A hivatalos lap aug. 11-iki száma kihirdette az összes szentesített valutatörvényeket. Együttal napvilágot látott a pénzügyminiszter 2325. számú rendelete, melylyel a „koronaérték megállapításáról” szóló 1892. évi 17. törvényzikk folyó augusztus hó 11-én lépett életbe. A most említett törvény életbe lépte mindaddig, míg az új pénzek kiverve nem lesznek, gyakorlati fontossággal csak azon részben bír, mely fizetéseket ausztriai érték helyett koronaértékben is megenged. Ide iktatjuk tehát a hivatkozott törvény 23. §. erre vonatkozó részét: „Már a jelen törvény hatálybalépésétől kezdve minden fizetés, a mely ausztriai értékben — még pedig akár ércpénzben, akár nem abban — teljesítendő, a fizetésre kötelezett fél tetszése szerint koronaértékbeli arany érmekben is teljesíthető olyképp, hogy a huszkoronás arany érme tíz osztrák értékű forinttal, a tizkoronás arany érme pedig öt ausztriai értékű forinttal számítható. Ugyanez a rendelkezés kiterjed az egykoronásokra s a koronaértékre szóló nikel és bronz érmekre is, figyelemmel azoknak a jelen törvény 19. §-ában megállapított fizetési erejére, még pedig olyképp, hogy az egykoronás ötven, a huszfilléres tíz, a kétfilléres egy, az egyfilléres fél ausztriai értékű krajczárral számítható.”

— **A polgári olvasókör** szokott nyári táncmulatságát folyó hó 14-én tartotta meg a Széchenyi kert köröndjén. A mulatság minden tekintetben sikerültnek mondható, mert az erkölcsi siker mellett az anyagi eredmény is megtehető volt, amennyiben 54 frtot jövedelmezett az olvasókörnek. A mulatság a legkedélyesebb hangulatban egész esti 10 óráig tartott.

— **Első magyar hyppodrom** című plakátokat lehet látni az utcásarkokon, melyeket Murgács Adár losonci illetőségű egyén, mint igazgató adja tudat a nagyerdemű közönségnek, hogy 12 tagból álló eróművész, légtornász és antispiritizta társulatával helyben a „Huszár téren” előadásokat tart. — No az is ritkaság, hogy magyar ember ilyen művészetre adja a fejét.

— **Betörés.** Folyó hó 16-án reggel 6 és 1/2 órakor özv. Hlavács Andrásné szül. Soós Borbála helybeli lakosnak, Szijgyártó-utca 36. sz. a. levő lakásába egy oláhzigány akként hatolt be, hogy a nyitva levő pítzából nyíló szoba zárt ajtaját a nála levő fejszével befeszítette. A szobában levő ládát egy nagy ollóval feltörte és abból két drb. 5 frt értékű ezüst gyűrűt elloptott, azonban a károsult által tetten éretve, üldözőbe vétetett s a rendőrség által elfogatott. A tettes magát Jóni Kálmán zempléni megyei szabócskai illetőségűnek mondotta. A rendőrkapitányi hivatal a tettest átkísértette a kir. ügyészséghez.

— **Betöréses lopás.** Városunkban egy idő óta a közbiztonsági állapotok nem valami fényes lábon állanak, amennyiben most rövid idő alatt több betöréses lopás lett elkövetve, melyeknek tetteset rendőrségünk kézrekeríteni képes alig volt. F. hó 17-ére virradóra azután valami élelmes „szabad iparos” magához a rendőrfőkapitányhoz látogatott el vendégszereplésre. Az ablakon keresztül a szobába mászott, onnan a főkapitány úr aranyóráját és pénztárcáját elemelve — mint aki legjobban végezte dolgát — az ajtón keresztül távozott. Bizony szomorú állapot ez, de ha rendőreink — a helyett, hogy a koresmák és kávéházak ajtajaiban ácsorognak — őrzőataikat pontosan teljesítenék, ilyenek nem igen történének meg.

— **Műkedvelői előadás.** Jolsa város műkedvelői 1892. évi szeptember hó 23-án Jolsván a „Korona” vendéglő termében a megyei tanítói segély-alap, az Eötvös és árvaházi-alap javára jótékony célú műkedvelői színi előadást rendeznek. — Színre kerül Berczik Árpád 3 felvonásos vígjátéka: „**A Házastitók.**” — Kezdeté este 7 1/2 órakor. — Az előadást táncmulatság követi.

— **Szalai.** A „Szalai”-féle hirdetési kioszk feltalálója találmányának tökéletesítése végett Párisban járt, honnan visszatérve, nagyobb vidéki városainkban egymástán állítja fel a hirdetési kioszkokat, melyek — mint azt a nekünk bemutatott fénynyomatú oszlopképek mutatják — diszesek és mindenféle felett észszertiek. Szalay a Delaval Geo E. kassai vas- és sodronyáru cézeggel egyetemben a tanácshoz kérvényt nyújtott be, az iránt, hogy ilyen hirdetési kioszkok felállítása városunkban is megengedtesse, a mi ellen — ugy halljuk — a tanácsnak semmi kifogása. Egyelőre négy ily kioszknak a felállítása van tervbe véve és ezek a főtér négy sarkán lesznek elhelyezve.

— **A schwajeci kormány** azon intézkedése, hogy a Schwajeczba bevitt tojás, lószőr és déligyümölcs küldemények, a végből, hogy a szerződéses tarifa szerinti elbánásban részesüljenek, származási bizonyítványokkal voltak ellátandók, hatályon kívül helyeztetett. Erről a miskolci kereskedelmi és iparkamara az érdekelteket értesíti.

— **Halálos ütés.** Az 1890. év szeptember 1-én Bittala Pál, Bittala István, és Bittala Mátyás testvérek és ottillai lakosok Gyubákon jártak. Bittala Pál és István betértek a gyubákói koresmába s ott találták Furták Jánost, az idb. Bittala Mátyás szolgáját, ki gazdájának ökrein gabonát fuvarozott Dolinára. Egy liter pálinka elfogyasztása után mindhárman haza indultak; Bittala Pál egyenesen haza ment, Bittala István és Furták János azonban Dolinán a koresmában maradtak. Este 10 óra tájban a Bittala Mátyás ökrei a szolgáló nélkül értek haza és az udvar kerítésének neki menve abba beleakadtak; Bittala Mátyásné Bittala Pált hívta segélyre, ki az ökröket kiszabadította a kerítésből s azzal a közvetlen szomszédban levő saját háza előtt leült. — Mintegy félóra mulva Bittala István és Furták János ittas állapotban haza érkezett; Bittala Pál szemrehányásokat tett Furták Jánosnak, amiért az ökröket elhagyta, mielőtt köztük előbb szóváltás — majd dalakodás és pofokodás keletkezett s a további tettelegeséget csak az asszonyok közbelépése akadályozta meg. Ekkor lépett ki a saját házából Bittala István s minden szó nélkül Bittala Pálra támadt, torkon ragadta, ütlegelt s nyakát meg is vérezte, de Bittala Márton közbelépett, — Bittala Pál pedig nevével haza felé indult. Bittala István ekkor egy karóval felfegyverkezve utánok ment és a Bittala Pál fejére egy ütést mért, de ez félre hajlott s az ütés neje vállát érte. Az ütéssel egyidejűleg Bittala István — mivel nagyon ittas volt — hanyat esett, mire Bittala Pál egy falapátot kapott fel s azzal Bittala István bal mellére ütött egyet, a ki felugorva pár lépést tett, de összerogyott s azonnal meghalt. A boncz-jegyzőkönyvre fektetett orvosi vélemény szerint a halál oka agy és tüdő vérbőség volt, mely az ütés okozta rázkódás és a mellkas összenyomása folytán jött létre, azonban annak halálos kimenetele csak egyéni volt, s a nagy mérvű ittasságnak tulajdonítható. A rimaszombati kir. törvényszék, Bittala Pált halált okozott súlyos testisértés büntette miatt vonta felelősségre és e miatt 1 1/2 évi börtönbüntetésre ítélte, melyet úgy a kir. tábla, mint a Curia is helyben hagyott. — Az ítéletet f. hó 17-én hirdette ki a kir. törvényszék az elítelt előtt s nyomban le is tartóztatta.

— **A dynamit.** M a r e t y á k András hszszurégi legény valahol egy dynamit töltényt talált s azt addig forgatta, ütögette, míg a töltény elsült s a legény jobb keze fejét összezúzta. A súlyosan sérült legényt a megyei kórházban vették ápolás alá.

— **A m. kir. államvasutak** üzletvezetősége az általa kezelt fő és mellékvonalain levő összes 278 db. tizedes és 13 db. százados mozgosítható régi rendszerű mérleg fentartására és javítási munkálataira nyilvános pályázatot hirdet. Az ajánlatok f. évi szeptember hó 10-ének déli 12 órájáig az említett üzletvezetőségre küldendők be. Erről a miskolci kereskedelmi és iparkamara az érdeklődőket azzal értesíti, hogy részletesebb felvilágosításokkal szívesen szolgál.

— **A kassai közös biztosító bizottság** az Eperjesen, Iglón, Besztercebányán, Egerben, Miskolcon, Marmaros-Szigeten, Szatmáron, Ungváron, Nyíregyházán elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvéd-csapatok kenyer és zabszükségletének biztosítására pályázatot hirdet. Ajánlatok az első öt állomásra nézve 1892. szeptember 9-én délelőtt 9 óráig Várpalánkán Munkács mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál teendők vagy nyújtandók be. Erről a miskolci kereskedelmi és iparkamara az érdeklődőket azon megjegyzéssel értesíti, hogy bővebb felvilágosítással szívesen szolgál: a Miskolci kereskedelmi és iparkamara.

— **Vigyázatlan kocsis.** Rozsnyón f. hó 4-én Cservénák János egy üres szállító kocsival elgázolta Burdiga József rudnai illetőségű 17 éves fiút. A kocsi kerekei a fiúnak mindkét lábán keresztül mentek. A vigyázatlan kocsis ellen a sérült anyja megtette a feljelentést.

— **Elfogott tolvaj.** Rákoson még ez év január havában az özv. Rincso Jánosné lakásából ismeretlen tettesek egy órát és két darab aranygyűrűt loptak el, s akkor a tettes nyomára akadni nem sikerült. Csak most sült ki, hogy a lopást Szenko János Pál molnárlegény követte el, a ki — mint károsult fiának jó barátja — a házhoz járatos volt. A két gyűrűt szeretőjének adta ajándékba, az órát pedig javítás végett az óráshoz vitte. A csendőrség az enyves kezű jó barátot f. hó 11-én a n.-rözei kir. járásbíró pártfogásába ajánlotta.

— **A cholera behurcolásának** meggátlása tekintetéből a cs. és kir. hadügyminiszterium az Oroszországban tartózkodó hadköteleseket az ideai fegyvergyakorlat s az ellenőrzési szemlélnél való megjelenés alól felmentette.

— **RÖVID HÍREK.** Dr. Löcherer Tamás és Baksa István Brassóba utaztak, hogy a magyar orvosok és természetvizsgálók évi nagy vándorgyűlésén résztvegyenek. — **Szerencsétlenség.** Demján Pál gesztesi lakos jobbkeztét a céspölgép szíjja elkapta és kezefejét egészen összetörte. A vigyázatlan embert beszállították a megyei kórházba. — **A mének kiselőjezése** végett gr. Szapáry Péter földművelésügyi miniszteri osztálytanácsos, Schmid József, a lótenyésztési ügyosztály vezetője, gr. Degenfeld Lajos nógrádmegyei főispán és Fadalallah el-Haded Mihály őrnagy a múlt héten városunkban időzött.

Piaczi árak

Rimaszombatban aug. 19-én tartott hetivásáron.

Termények	Minőség-hect.-ben	Ár 100 kgmonkint	
Buza	75—77	7.50	7.20
Buza	78—80	7.20	7.50
Feles	74	7.00	7.10
Rózs.	70—72	6.50	6.60
Árpa	60—62	5.00	5.20
„	62—66	5.50	6.00
Zab	39—41	5.50	5.90
„	41—44	5.80	6.00
Tengeri	74	4.30	4.50
Köles	—	5.00	5.50
Széna	—	2.00	2.20
Zsupszalma	—	1.70	1.80

E G Y T A N U L Ó felvétetik
Fábr Károly ezelőtt **Schlosser**
Lajos vegyeskereskedésében
- ROZSNYÓN.

158
1892 szám.

Arverési hirdetmény.

A tornallyai kir. járásbíró hivatali és fogházhelyiségének 1893. évi fűtéséhez szükséges és pedig:

- a) hivatali helyiségek részére 43¹²/₁₀₀
- b) a fogház helyiségek részére 11³⁷/₁₀₀

Összesen 54⁴⁹/₁₀₀ kbm.

tüzifa mennyiségnek szállítására a 158/92. eln. sz. alatt végzéssel nyilvános árlejtés rendeltetvén el, annak megtartására határnapul **f. évi szept. hó 23. napjának d. e. 9 órája** Tornallyára, a kir. járásbírósnál kitűzetik; mire a vállalkozni kívánók azzal hivatnak meg, hogy az árlejtési feltevételeket a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírósnál iktatóhivatalában bármikor megtekinthetik.

Kir. járásbírósnak.

Tornallyán, 1892. augusztus hó 8-án.

BORSODI,
kir. járásbíró.

A báró Vay Dénesné tulajdonát tevő derencsényi és szilistyei erdő jelentékeny mennyiségű ideimakktermése **f. 1892. évi szept. hó 8. napján** délután 3 órakor **Molnár József** ügyvéd ur irodájában, Rimaszombatban nyilvános árverés útján el fog adni, mely czélból a venni szándékozók a megjelölt helyen és időben tisztelettel meghivatnak.

Árverési hirdetményi kivonat.

A rozsnyói kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a jolsvai takarékpénztár végrehajtónak Bartók András sáfár végrehajtást szenvedő elleni 135 frt tőke s járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék, a rozsnyói kir. járásbíró területén levő Gacsalk községben fekvő, a gacsalki 83. sz. tkvben Bartók András sáfár nevében álló 156., 158., 159., 161. hrsz. és 46. ö.i. sz. 160 frt becsértékű ház, udvar, kert, csűr, istálló, s 5—28. sorsz. a szántók, kertek, valamint a 458. és 1566. hrsz. rétekből álló 269 frt becsértékű ingatlanokra az árverést fent ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1892. évi szeptember hó 14-ikén Gacsalk községben, a bíró házában tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is el fogják adni.

Árverezni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság.
Rozsnyó, 1892. június 9.

Tichy, kir. járásbíró.

Férfi ruhákat felelősségemre vállalom és saját szabásom által készítettetek.
Fiu-, leány- és gyermekruhák, és kötények.

REISZ JÓZSEF

DIVATÁRU ÜZLETE RIMASZOMBATBAN.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, miszerint tekintettel az előhaladott időnyre, a raktáromon levő

divatezikeket, (nyakkendő, gallér, manchetta, ing) legújabb ruhaszöveteket, mosó kartonokat nagy választékban,

gyapju- és vászonárúkat,

tricot derekak, Jäger férfi és gyermek fehérneműt, turista inget, övet, BLOUZOKAT, KÖTÉNYEK, FÉRFI- ÉS GYERMEK-KALAPOKAT minden színben és alakban

diszített és diszítetlen női- és leány-kalapokat, stb. stb.

jóval gyári áron alól

bocsátom t. vevőim rendelkezésére.

Teljes tisztelettel REISZ JÓZSEF.

LESZÁLLITOTT ÁRAK.

KÉSZ NŐI DEREKAK.

ÓRIÁSI RAKTÁR.

HALLATLAN
!!OLCSÓ ÁR!!

LÖFKOVICS LIPÓT

HALLATLAN
!!OLCSÓ ÁR!!

női és férfi divatárak nagy rakaárában az alantjegyzett saison-czikkek bámulatos olcsón — gyári áron alól — adatnak el.

! FÜRDŐIDÉNYRE !

NŐI FÜRDŐKÖPENYEK.

NŐI FÜRDŐKALAPOK ÉS SAPKÁK.

NŐI FÜRDŐÖLTÖNYÖK.

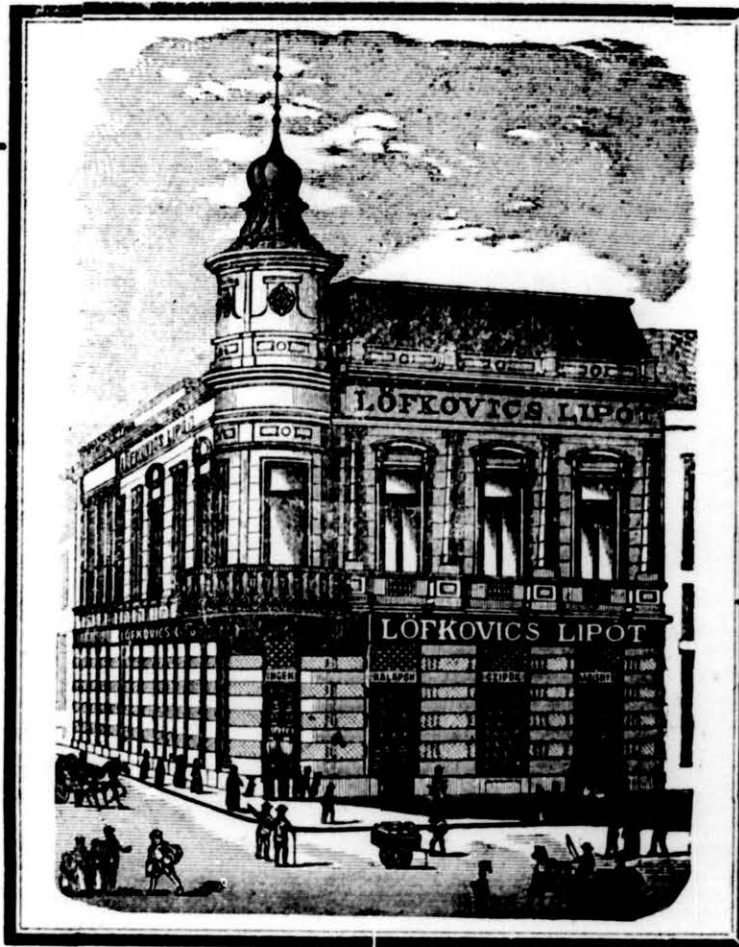
NŐI NAPERNYŐK

bámulatos olcsó áron.

MASIROZÓ KEZTYÜK.

NŐI KALAPOK.

NŐI DEREKAK.

Férfi, női s gyermek
TURISTA-INGEK.

RÖVID ÁRÚK.

FÉRFI-, NŐI- ÉS GYERMEK-ÖVEK.

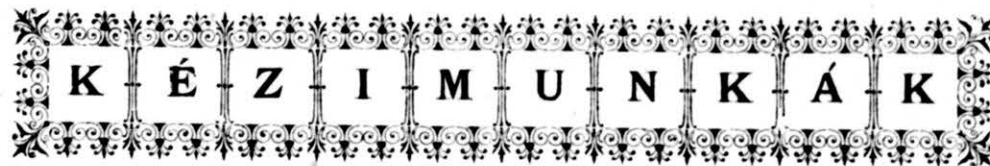
FÉRFI NAPERNYÉK.

**Selymek, pamu-
tok, czérnák,**

TŰHIMZÓ

KÉSZÜLÉKEK.

Férfi ingekben roppant nagy raktár, legjobb kivitelben és legolcsóbb áruk.

minden anyagból roppant nagy választékban, csipkék, szallagok, fátyolok, zsebkezdők, minden színben és minőségben.

LEÁNY- ÉS GYERMEK-KÖPENYEK

ÓRIÁSI NAGY RAKTÁR ÉS BÁMULATOS OLCSÓ ÁRAK.

FIU-, LEÁNY- ÉS GYERMEK-RUHÁK ÉS KÖTÉNYEK.

NŐI ÉS LEÁNYKABÁTOK. * NŐI FEHÉRNEMŰEK.

Mindezen elősorolt és még száz más cikket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlom.

Teljes tisztelettel:

Lőfkovics Lipót.

Napi sajtó és a vidéki lapok.

A ki a modern hírlapiradalommal komolyan foglalkozik, nap-nap után igen sok oly adatra talál, mely bizonyossá teszi, sőt meggyőződéssé érleli azon véleményt, hogy a közvélemény csinálása legkevésbé sem tudomány, hanem csak egyszerű humbug.

A napilapok annyiféle tárgyról szólnak naponta, hogy azt megemészteni nem a gondokkal teli fő, hanem még az éhségtől korgó üres és legegészségesebb gyomor sem bírná.

És úgy látszik, napi lapjaink ezt nemcsak hogy tudják, hanem egyenesen számítanak is rá; — tudják, hogy a ma olvasott cikket a holnapki kiszorítja, s ép azért legkisebb lelkiismereti dolgot sem csinálnak abból, ha cikkekben a pszichologia feje tetejére áll, a logika czigánykereket hány s az igazságnak a nyaka van kitekerve.

Különös pedig e tényben az, hogy azok, kik munkásságuk és tehetségüknel fogva hivatalosan nagyot és maradandót alkotni, ép azok igyekeznek ily vásári munkával nevet és falatot keresni.

A hetilapok, a vidéki közlönyök, melyek egyes égető társadalmi kérdések megvitatására s javítására vannak már létezésöknél fogva rendelve, csak morzsákon tengődnek.

A ki irni tud, már mintegy szegényen, ha egy-egy közleménye valamely vidéki hetilapban megjelenik, azután töri magát boldogboldogtalan, hogy nevét a fővárosi napilapok hordják szét sebes szárnyakon a Kárpátoktól az Adriáig.

A kinek a „Hét“-ben megjelenik egy költeménye, a „Budapesti Hírlap“-ban egy cikke, az már csak félvállról, mosolyogva

fog szólni egy vidéki lapról, mely aztán szinte kimondhatlan kegynek tekintheti, ha az ünnepezt zszurnaliszta egy használhatlan rongyot juttat konczúl a vidék kicsinyke közlönyének.

Ennyit tesznek legtöbbnyire azok, kiknek a kotniok, gyarapítaniok kellene, mert van erejük hozzá.

Azok ellenben, kik még alig tapasztaltak többet, mint hogy a papiros nagyon tűrő állat, melyre mindenféle bolondot le lehet írni, azok csak úgy öntik vezércikknek, tárczának szánt sületlenségeiket s küldik czélt tévesztve a „Bolond Istók“ helyett a komoly irányu vidéki lapoknak.

És mivel ily bolondgombák nagyon gyakran ékeskednek egynemely vidéki lapok élén, — a nagy közönség nagyon hamar kész a bírálattal az összesre nézve és az összehasonlítások alkalmával ezer ajkról hallatszik e „csalhatlan“ ítélet: egyforma mind; egyik 19, a másik egy híjján husz.

No már bocsánatot kérünk, ne méltóztassanak ily hamar ítélni s egyesek hibája végett az egész vidéki hírlapiradalmat elítélni.

Vidéki lapokra szükség, nagy szükség van. Egyes vidékeknek ezer és ezer égető kérdésük, ezer és ezer gyógyítandó sebük van.

A napilapok sem a parciais kérdések fejtegetésére, sem a lappangó sebek gyógyítására nem érnek rá.

Kell tehát lenni egy csarnoknak, hol egy megye vagy egy vidék találkat adjon egymásnak a közös erővel gyógyítandó bajok orvoslására, mivel csakis egységben van az erő, míg a megoldott kévének minden szála szét hull.

E csarnokban kell megszólalni a néma

fájdalomnak, e csarnokban kell gyógyírt rendelni a sebre. „Néma gyermeknek az anyja sem érte a szavát,“ — közlöny nélkül pedig néma gyermek a vidék.

Tehát a közönség rá van szorulva a vidéki lapra, mint organumára, s a vidéki lap a közönségre, mint fentartózára.

És e viszony bizonyos véd- és daczszövetséget involvál magában, melynek kellő és tapintatos megtartásából a közügynek csak nyeresége lehet.

A közügy a czél; azért áldozatot hozni a közönségnek úgy mint hírlapnak elengedhetlen kötelessége.

Ránk vonatkoztatva e szabályt — megtartottuk-e, és hogyan? — arról ítéljen a és pártatlan kritika.

Nemzeti szellem megyénkben.

Hatalmasságok ravasz tendenciája, a társadalmi rétegek között uralgott feszült viszony, mondhatnók: k a s z t k ü l ö n b s é g, a hazafiságnak elébetolt önérdek, egyenletlenségek, a tatárpusztítás és a százötven éves török-uralom fojtogatva tiporták nemzeti szellemünket. Volt idő, midőn édes hazánk nyelvét csak egy-egy pór nép által lakott falucsukában beszélték. Történetileg igazolt tény az, hogy a magyar nemzeti szellemet a magyar paraszt bírta megőrizni a hagyományos utókornak. Ősi dicsőségünket hajdan feledés homálya takarta, társadalmi életünk elvesztette életképességét és a magyar nemzet egy hervadásnak indult rózsául tűnt fel Európa színpadán.

Ezek a borulások elmúltak. Az alkotmányosság szabadaerája nemzeti életünket új életre kelté, fakadni kezdett a hervadásnak indult rózsza, társadalmunk is visszanyerte életerejét. Magyar érzés, magyar gondolkodás és a magyar nyelv birtokába vette intézményeinket, irodalmunkat. Haladunk rohamosan a magyarosodás útján. Daczára e rohamos haladásnak, huszonöt küzdelmes évet kellett érnünk, hogy nemzeti szellemünk terjedése érdekében létesíthetünk egy magyar egyesületet. A kezdeményezés fő-

FOLYÓ-PARTON.

— Foly. —

(A „Gömör“ eredeti tarczája.)

Hogyha szemtanuja nem lettem volna ennek a különös történetnek, komolyan mondom el se hinném. De az voltam s még ha szemeim, füleim, tévednének is, itt van a névjegytárczámban az a kiszakított noteszlap, a mire utolsó szavait saját kérelmére lestenographáltam. Ez nem csaihat meg.

Így volt:

A szomszédunkban lakott a tiszteletes ur. Nem jól mondom. Mi laktunk a tiszteletes ur szomszédjában. Jó módú özvegy ember volt szegény, de a beteg gyermeke, meg a szakácsné gyakori félredugdosásai teljesen tönkretették az idegeit. Hirtelen haragba jött, indulatoskodott; míg az édes testvéröccse, a ki valamelyik alföldi-gymnasiumban tanárkodott, így az anyagiakkal kevesebbet kellett bajlódnia, mint a papbátyjának, társadalmilag rutinírozott, vigkedélyű, szalonba termett férfiú volt. A mult farsangon házasodott s megígérte a bátyjának, hogy az új asszonyt be fogja mutatni a vakáció folyamán. A testvér lázas tevékenységgel várta a testvért. A szobákat újból festette, a butorokat új huzattal vonatta be, a régi cselédséget — ezek közt a paraszt zsánerű szakácsné — elcsapta, a szomszéd városból hozatta még az igás kocsiszt is.

A szakácsné meg echt parizien volt.

Szóval, várta az öcsészt.

Mert hát a fiatal asszonynak kényelem kell. Az Aladár öccse leveleiből azt vette ki, hogy már ő is egészen rabja lett a városok banális civilizatorius törekvéseinek. Nem is csoda. Huszonöt esztendő koráig szüntelen a könyveket bujta és küzdött az anyaggal, az anyagtalansággal. Talán többet szenvedett érte, mint a szellemi kincsekért. Van az ügy. Meg is érdemel már egy kis szellemet. Sokat szenvedett. Illő, hogy szenvedéseinek jutalmát elvegye.

Végre eljött a nagy nap.

Gyönyörű juliusi reggel volt. Aratás ideje. Erre a napra ígérkezett a tanár ur a tíz órási vonattal.

Nem történt semmi bajuk. A fiatal menyecske vidáman ugrott le a vonatról, úgy összecsókolta a sógorkáját, hogy az én szegény papom egészen belepirult. Aladár is vig kedélylyel

üdvözölte bátyját s nem fogytak ki a beszédből. A pap bácsi egészen felvidámult, mintha friss vért kapott volna.

Mikor a tiszteletes két derese megállott a gangos épület előtt, a fiatal asszonyka egészen elbámult.

— Ejnye sógor ur, magának igazán csinos lakása van!

— Az, a z van.

— Na! Beh különösen mondja azt, hogy a z van, mintha egyebe nem volna.

— Nincs is.

— Ugyan? Én az Aladártól egészen más-képen értesültem.

— Na, hát hiszen van, a mi van, de nincs, a ki nincs.

— Értem, értem! Már ebbe bele kell nyugodnunk. S még egy néhány konvencionális vi-gasztalást akart mondani, de a pap ur közbe vágott.

— Jöjjön már be édes sógorasszonykám, úgy állunk itt a kocsi előtt, mintha én valami rossz vendéglátó gazda volnék.

— De bátyám! — szólt feddőleg Aladár.

— Na, csak jertek be!

... Az asszonyka nem győzött eleget nézni a csinos butorokon, az elrendezés eleganciáján, a tisztaságon.

Ugyan gondos asszonyka az a te kis feleséged édes öcsém ugy-e.

— Hát az, szólt vontatva a tanár ur.

Mintha bizony nem is volnék — duzzogott Malvinka — olyan furcsán ejted ki a szót te is. Épen te nem vagy gondos, rendes gazda. Hozzá vagy szokva a rendetlen legény-élethez. Mennyi bajom is van vele édes sógor ur. Higyje meg, sok, sok.

— Malvin! Na! — és tréfásan fenyegette meg újjával.

— Most már csak azért is meg fogom mosni a fejét édes férjemuram. Hadd tudja meg a bátyja, hogy milyen rossz maga.

— De édes!

— Semmi édes! Keserű lesznek mindjárt. Figyeljen csak ide sógor urkám! Első vád: Nyolcz órákor kel.

— Na jól esik neki aludni.

— És sógor ur mikor szokott felkelni?

— Mikor hogy. Rendesen négy órákor.

— Látod Aladár, neked is így kellene. Még ez semmi. Amde könnyelműen költ.

— Mire?

— Ugyan képzelje, be akarta az életét biztosítani, mintha bizony valami beteges ember volna.

— Hátba baleset éri.

— Igazad van bátyám. H á t h a ! ?

— Nem győzöm a butoraimat a szivarhamujától tisztitgatni.

— Már ezért csakugyan szidást érdemel.

— Szóval rendetlen ember vagy te Bogaracs-kám!

— Te pedig igen jó vagy Drágám, Édes!

— Te!

— Te!

És a rendetlen elkezdett rendetlenkedni olyan formán, hogy karjaiba zárta a Drágát és csókjaival halmozta el.

— Látja édes sógor ur, ilyen rendetlen ez az én Mucusom!?

— Látom — s egy könyvesepet törült ki a szeméből. Talán örömkönyvek voltak, talán a keserű visszaemlékezés könyvei? Ki tudja?

— Délután engem is áthívtak, késő estig tartott a tereferé. Ez a pattogó kis asszonyka engemet is egészen megbabonázott a nyelvével.

Szeretném ide leírni mind, amit beszélgetünk, de a dologra kell sietnem. Ennyit is elégnek tartok annak ezegetésére, hogy a tanár ur teljesen boldog volt annyi sok küzdelem után.

A mit még a következő sorokban meg fogok írni, az már nem ilyen vidor, nem ilyen naiv történet, hanem sok tekintetben ekszcentrikus, de mindenesetre tragikus.

— — Másnap délután preferanczoztunk a kerti lugasban. De a szódásbor, a játék izgalma, meg a legyekkel való viaskodás annyira felhevítettek bennünket, hogy közösen elhatároztuk, miszerint meg fogunk fürdeni.

Malvinka intett bennünket, hogy még ne menjünk, még meleg van. Ugy-e te nem még Aladár?

— Óh de hogy is nem. Aladárt visszük, mondá a sógor.

— Roszak maguk mindnyájan. Hát csak menjenek. De arról biztosíthatom magukat, hogy ki fognak kapni tőlem nagyon.

— Jobb a dorgatóriumon minél előbb tul-esni. Halljuk! Bátran előlegezheted. Itt a fejünk, kész a nagymosásra.

— Most nem vagyok téli hangulatban, majd ha haza jönnek.

és székvarosunkban történt és helyesen. Budapest az ország központja, hazánk szíve, melynek első sorban kell magyarnak lenni!

A magyar egyesület célját ismerjük, tudjuk azt, hogy ezzel társadalmunk is csak egy hatalmas támaszpontot nyert. A kezdeményezésnek örvendett minden magyar, örvendünk mi is. De nem tudjuk elgondolni, — az öröm hatásától, vagy más valamitől nem vettük észre, hogy nemzeti szellemünk érdekében még igen sok tennivalónk van nekünk — gömörmegyeieknek.

Csak egy pillantás megyénk népességi statisztikájára, hogy a „Kis Magyarország“-nak nemzeti szellemével tisztában legyünk. Megyénket összesen 174,810 lélek lakja; magyar van: 93,695; tót: 74,731; német: 4770; horvát: 13; ruthén: 11; oláh: 3; szerb: 1; vend: 1; egyéb nyelvű: 1585. Idegen nyelvűek létszáma tehát: 81,185; a magyarságnak, illetve megyénk lakóinak mintegy 47%-a. Ez mindenesetre figyelemre méltó szám. De ha ezen számot, melyet talán a megbízottak hivatali ügybuzgósága miatt helytelenül állítottak össze, nem tekintjük: akkor is, ismerve a viszonyokat, bátran elmondhatjuk, hogy megyénket legalább 7000—8000 olyan polgár lakja, kik vagy éppen nem, vagy nagyon rosszul beszélnek a magyar nyelvet. Ezeket kell meghódítani nem a magyar állam eszméinek, mert annak hívei: hanem a magyar nemzeti szellemnek, a magyar kultúrának.

Szepesmegye alispánja ez év tavaszán 70 község nevének átváltoztatásával kezdett magyarosítani. Követésre méltó példa. Szepesmegye községei nevének a magyarosításra helye, szüksége volt és éppen azért dicsérendőbb a tett. Nálunk azonban mások e tekintetben a viszonyok és a magyarosítást a községek lakóinak magyarosításával kell kezdenünk. Bontsuk ki a zászlót, alapítsunk egy magyar egyesületet. Legyen ennek az egyesületnek minden megyénkbeli tagja; a tagdíjából és közadakozásból befolyt összeg szolgáljon pályadíjjal az ifjú nemzedék magyarosítása körül legtöbb érdemeket szerzett egyének részére.

Mi most leteszszük a kérdésben az eszmét s hazafias üdvözléssel kérjük a hivatottakat, hogy karolják fel és léptessék a megvalósulás stádiumába. Beszélje a magyar nyelvet Gömörmegyében mindenki, mert csak úgy lehet nemzeti szellemünk erős, ha nyelvében él.

—i—ly.

Mely iratott réges régen: — „Nótárius Peleskében“ —

Várgedén jött most elő.
Előadta igaz hűvel,
Valódi lelkesedéssel
Egy csoport műkedvelő.
Bár régi már e szindarab,
Azért ma is tetszést arat
Rajzolva, a múlt időt;
Sok változott bár azóta,
Most is új a régi nóta
S' kedves, mint volt ezelőtt.
Ki maga is jegyző fajta
„Nótárius“-t Szabó Barna
Kitünően játszta el.
Melytől éledt a kebel.
Ki megfelelt szerepének
Hozzá illet feleségnek:
Szép Bartók Juliska is.
Híven volt benne lefestve
Az alföldi kis menyecske
Szép volt a játéka is.
Alexay Juliskának
A kedves „Desdemóná“-nak
Nem volt bár nagy szerepe;
De ha megjelent úgy néha,
Mint „sötétség királyné“-ja
Szép volt a jelenete.
„Csaplárosné“ Csathó Anna
Szerepét szintén jól adta
Előmerést érdemel.
Játékában nem volt hiány,
S midőn játszott, mint „szobalány“
Azt is jól játszotta el.
A „csaplárosné“ képeben
Csathó Emilia szépen
Lépett a színpadra fel;
Gyöngyszemének fény sugarára
Varázsló volt sok betyárra
Szívöket rabolta el.
Miként egy, a másik, úgy itt
Jól adta Lorinczy Judith
„Tóti Dorka“ bosszorkányt.
Játéka tetszést aratott,
S ki bírálól avatott
Abban nem talált hiányt.
A férfiak szerepében
— A jegyzőn kívül — az érdem
Illetli Alexait,
Ki figyelmünk megragadta,

Midőn igaz hűvel adta
A korhely „Baczur Gazsi“-t.
A midőn jött a sor dalra
Ha megszólalt csengő hangja:
Szívünket ragadta el,
Mint midőn a csend- s magányba'
A tavasznak csalogánya
Szívhez szólón énekel.
„Botos gulyás“ szerepében
A szerepét igen szépen
Játszotta el Bihary;
Másik szerepe „Othello“
Hogy nem vala annyira jó:
Legyen szabad mondani.
„Hopfen serföző“ Lovcsányi
Megtalálta helyét állni
S mint Peleske rektora:
Ha a színpadra kiállott
Arcunkon a mosolygások
Nem szüneteltek soha.
Az „alföldi haramiái“:
Sándor Béla, Csizi, Fáy
Szintén megállták helyök.
Két bíró: Papp Dezső, Bárczy
Szintén tetszés között állt ki,
A szereplő mindenik.
Nem zengem disz hymnusokban,
A jutalmat önmagokban
Azt hiszem, hogy fellelik.
„Vasas káplár“ Rásky István
Vasas német Lengyel Iván,
Illés, Dualszky és Láng:
Hogy helyöket meg nem állták:
Azt hiába mondanánk!
Hogy a darab jó véget ért
Dicséretet itt mindezért
Fáy Pista érdemel;
Ki biztatól a nevet,
Valamint kedves nejeét
Védnökségül írta fel.
De a szentcél érdekében
A legislegnagyobb érdem
Itt Draskóczyt illeti.
Ki nem sajnált fáradságot,
Ki a szent ügybuzgóságot
Nem csak szóval hirdeti.
Diszes társaság gyűlt össze,
Sok szép urnó 's hölgy volt közte
Leirnom itt nem lehet;
„Három a táncz“ addig járta,
Míg a hajnal fény sugarára
Villant Gedő vár felett.

Lengyel László.

— Jó lesz akkor is.

Elindultunk.

A kapuból visszakiáltotta Aladárt. Sugott a fülébe valamit. Bizonyosan azt, hogy bucsuzás nélkül távozott. Mosolyogva csókolta meg a száját, a kezét.

Egy üde réten mentünk keresztül. A forróság, a fűszálakból kipárolgó ekszotikus illat, a hegyek által bezárt, folyam által átszelt, falvakkal kipontozott, erdőkoszoruzta völgy azt a gondolatot költötte fel bennünk, hogy talán egy ekvatorialis angol parkban járunk. Úgy tíz percig tartó séta után a folyónak fűzzel szegélyezett partjára értünk.

Iszonyun ki voltunk izzadva, hirtelen vetkezödni kezdünk.

A tiszteletes ur mondotta, hogy várjunk, míg lehülünk, mert izzadtan görcsöket kaphat az ember a hideg víztől.

— Ismeritek is ti itt falun — szól Aladár az orvosi tudomány haladásának újabb momentumait. Dr. Münnich szerint izzadtan kell neki feküdni a viznek — az az egészséges.

A tiszteletes ur a bámuló elszörnyűködés ó-ó hangját hallatá.

— Sohse ijedez bátyám! Nézd, így megy ez — s hirtelen leugrott a partról.

Néztük, hogy uszik lefelé az árral. Aztán megfordult, visszafelé igyekezett. Gyönyörűen úszott, akár egy hajóskapitány. Kiáltott nekünk, hogy menjünk mi is be. Egyszer csak utjának közepe táján elkezdi bukácsolni a vízben s az ár ragadta magával, mint egy élettelen testet. Eleinte azt gondoltuk, hogy tréfál, de igen hamar a hirtelen való megdőbbenés kellemetlen érzelmé szorította össze torkunkat.

Még nem voltam levetkezve. Ugy félig vetkezetlen szaladtam egy darabig a parton s mikor egy irányba értem vele, utána ugrottam.

Hajánál fogva vonszoltam ki a partra.

Teljesen élettelennek látszott. Kabátját letertették a zöld fűre s rá fektették. Fejpárnául egy begyepesedett zombik szolgált. Engem felesége után küldött a tiszteletes ur.

Mire odahoztam a kétségbeesett asszonykát, már akkorra felnyitotta a szemét s beszélni kezdett.

Az asszony a magával hozott plaidet ura meztelen testére terítette, rá borult és elkezdett zokogni.

Szegény asszony!

Ne sirj édes! — szól Aladár gyenge tüdő hangon. Már megtörtént. Nem sok időm van még hátra, sietni kell rendeleteimmel.

Az asszony még jobban sirt.

Most rém esett tekintete s szól: Fia! ember, igazítsa meg a nyakkendőjét!

Önkénytelenül szedtem magamat rendbe, de agyamban az a gondolat cikázott át, hogy ez az ember vagy bolond, vagy tréfál.

Később tudtam meg, hogy egyik gondolatom se igaz. Mert a tanár ur csak udvarias volt. Belerögzött finomsága a halál előtt sem hagyta el.

Megint siró feleségére emelte megüvegesegett szeméit. Megdőbentően lassu hangon mondá: Na — ne — sirj É-des! S ujjait kezdte egymásután kinyújtogatni, mintha valamit számlálgatna magában.

Aztán lassan emelte fel jobb kezének mutató ujját, merőn rám függesztette szeméit intett vele, hogy irjam, a mit mondani fog.

Némán nyultam noteszem után s letérdeltem mellé.

Most balkezetét összeszorítva s nagy ujját kifizitve, szólni kezdett vontatva, csendesen.

— Drágám! A szentiványi tanári nyugdíj-intézet pénztára rendben van. Iratai ott vannak az íróasztalom alsó fiókjában. Majd kérni fogják tőled, számold be vele. Jaj! nem bírom tovább! Itt, itt fáj iszonyun — derekára mutatott — összeszakadt a lépem.

Mindnyájan jajgatva könyeztünk. Az ő szeméibe is egy köny toladott. Borzalmas hangon mondá feleségének: Töröld le Édes, ne sirj!

Aztán mutató ujját feszítette ki s folytató: A „Szépirodalmi Lap“-ban folyó regényem nincs befejezve. Még egy kötet volna hátra. Ird meg Zalának, a szerkesztőnek, hogy fejezze be, a hogy tudja. Küldj neki 150 frtot, mert már az egész árát felvettem. Leirta fiatal barátom?

— Igen!

— Érted Lelkem?!

— Ujabb könnyező zokogás volt a felelet. S intett nekem, hogy irjam tovább. Most hüvelykujját feszítette ki.

— A Bobula-czég 900 frtot ígért a költeményeimért. Sajtó alá vannak rendezve ott a felső fiókban. Annyiért odaadhatod neki.

Növendék ujját már alig tudta kifeszíteni. Látszott, hogy nehezére esik a beszélés. Szakgatott hangon szól:

— Gresch tanár urnak 12 frtjával tartozom. Add meg neki, mihielyt haza érsz édeském. Óh csak még egyszer mehetnék haza.

Hosszú szünet után, mely alatt azt gondoltuk, hogy meghalt, — ismét szólni kezdett.

A Tisza-életbiztosító intézetnél tízezer frtra biztosítottam az életemet. Látnod édes, milyen jó volt, hogy gondoskodtam rólad. Valamit a tanári nyugdíjintézetből is fogsz kapni. Gresch kollega majd utasítani fog.

Most a jobb kezét akarta felemelni, de már nem bírta.

Jajgatva mondá: Valószínűleg lépszakadásom van. Óh az a Dr. Münnich!

A felesége felemelte aláhanyatló jobb kezét. Nagy ujját reszketve nyújtotta ki, jelezni akarván, hogy még egy hatodik dolgot is el akar intézni s szól: É-des! Ha gyermekünk fia lesz papnak neveltesd. Vallásos, becsületes embert nevelj belőle Édes, Édes jaj! — azzal lesett az álla, szeméi felfordultak.

Összehanyatlott az egész ember, csak a felemelt jobb kezének ujjai rángottak még egy darabig. Szegény! Bizonyosan egy hetedik ügyet is el akart intézni. De már késő volt. A halál ftvalma legyintett arcunkba. Az ő arczóra pedig ráült a halál szertartásos színe: — a viaszsárga. Feje féldoldalra fordult, a plaid lecsúszott a válláról, lábai pedig kinyultak a takaró alól. Egy szemtelen mezei dongó vig duruzsolással repkedett bennünket körül — de már az ő izmai nem mozdulnak mosolyra többé soha, soha... mert a tanár ur csakugyan meg volt halva.

Egészen meg.

Jajongó sirásaink sem költik fel többé soha.

Vajjon tudna-e más ilyen egyszerűen, ilyen fenségesen meghalni? Istenem, milyen finomság, a mellett milyen lelki erő lakozott ebben az emberben?! Ha ilyen szép haláalom lenne, talán odaadnék egy évet az életemből...

Igy volt.

*

Ilyen az élet!!

*

Hogyha szemtanuja nem lettem volna ennek a különös történetnek, komolyan mondom, el se hinném. De az voltam s még ha szemeim, füleim tévednének is, itt van a névjegy tárczámban, az a kiszakított noteszlap, a mire utolsó szavait saját kérelmére lestenographáltam. Ez nem csalhat meg.

Juhász László.